

GEOPOLITIEK EN INTERNATIONAAL RECHT: MEER DAN EEN DODE LETTER

Regio update Japan | Ook in het Japanse geopolitieke debat is de discussie losgebarsten over hoe Japan dient te reageren op een snel kantelende wereldorde; een wereldorde waarin het zwaartepunt op meerdere manieren wel eens in Oost-Azië zou kunnen komen te liggen. Aan de ene kant lijkt de Japanse Premier Ishiba Shigeru een modus operandi gevonden te hebben met Donald Trump, maar aan de andere kant kijkt men in Japan met afgrijzen naar hoe de VS de naoorlogse internationale orde in rap tempo afbreekt.

De Ishiba-Trump ontmoeting die plaatsvond op 7 februari kan gerust een succes genoemd worden, in elk geval voor Ishiba. Van te voren was de scepsis in Japan en daarbuiten enorm, en heerste het beeld dat Ishiba de diplomatieke know-how zou missen om deze (inderdaad niet bepaald gemakkelijke) klus te klaren. Na een zeer intensieve voorbereiding, waarbij meerdere ministeries in Tokyo betrokken werden in het uitwerken van een gedetailleerde Trump-strategie, lijkt het Ishiba gelukt te zijn de juiste toon en houding te vinden tegenover Trump.

Door aan de ene kant te benadrukken dat Japan al jaren de grootste buitenlandse investeerder is in de VS (plus nog meer investering te beloven), en aan de andere kant dat Japan een onmisbare militaire bondgenoot is in de Indo-Pacific regio, wist Ishiba snel de juiste toon te vinden. Dat Trump vervolgens zei dat de VS geheel “committed” is aan de veiligheid, en het verdedigen, van Japan zou routine moeten zijn voor een Amerikaanse president, maar kan in dit tijdperk gezien worden als een diplomatieke overwinning voor Ishiba.

De Japanse modus operandi ten opzichte van Trump bevat misschien handvaten die voor andere landen ook nuttig kunnen zijn. Zoals besproken in een [eerdere update](#) op deze plek, had Japan zich uitzonderlijk goed voorbereid op een eventuele terugkeer van Trump, door al lang voor de verkiezingen te investeren in relaties met de mensen rondom Trump, en te proberen hen te overtuigen van het nut van internationale samenwerking en de cruciale rol van Japan daarin. Ook zal de eerder genoemde voorbereiding van Ishiba, met het vormen van uitgebreide “Trump-raad” om tot een werkbare “Trump-strategie” te komen, geholpen hebben om zijn ontmoeting met Trump te doen slagen.

Toch zou het echter weleens simpelweg Japan’s uitgangspositie kunnen zijn die ervoor zorgt dat het land op een betere behandeling kan rekenen dan andere bondgenoten, en hoefde Ishiba alleen maar het economische en militaire belang van Japan nog eens te benadrukken. Nu kunnen westerse bondgenoten een soortgelijk punt maken, maar het grote verschil lijkt erin te zitten dat Japan voor Trump een nuttige bondgenoot kan zijn tegen China, terwijl de westerse landen vooral in de weg staan bij zijn pro-Russische politiek. Vanuit Japans oogpunt bezien is dit alles echter helemaal niet zo’n positieve ontwikkeling, en staat het land in de toekomst wellicht voor moeilijke strategische keuzes.

Casper Wits
Geopolitiek analist

Het Japanse geopolitieke dilemma zou wel eens kunnen worden dat aan de ene kant het bondgenootschap met de VS wordt gezien als essentieel voor de nationale veiligheid; maar dat aan de andere kant de Japanse inbedding binnen de op regels gebaseerde liberale wereldorde als net zo cruciaal wordt gezien voor Japan's internationale positie. Dat de essentiële bondgenoot VS nu in rap tempo deze cruciale liberale wereldorde ondermijnt, betekent dat Japan zich opeens bevindt op een wel heel precaire geopolitieke breuklijn. Dat men in Tokyo nog zoekende is naar het juiste antwoord is duidelijk.

Zo hebben zowel Premier Ishiba als de Minister van Buitenlandse Zaken Iwaya Takeshi als reactie op de recente ontwikkelingen gezegd dat Rusland niet beloond mag worden voor zijn agressie jegens Oekraïne. Het huidige kabinet duidelijk op dezelfde lijn als dat van Ishiba's voorganger Kishida Fumio, onder wiens leiding Japan een van de belangrijkste steunpilaren van Oekraïne werd. In het Japanse debat, zowel in de politiek en in de media, wordt er met afgrijzen gekeken naar hoe het grote naoorlogse taboe -acceptatie van territoriale agressie- wordt afgebroken en wat dit betekent voor de eigen regio en voor de internationale orde.

Er heersen grote zorgen over het wegvallen van de Amerikaanse veiligheidsgarantie; mogelijke nucleaire proliferatie in de regio; en de veiligheid van Taiwan, die in Japan wordt gezien als direct verbonden met de eigen internationale positie. Toch manoeuvreert Premier Ishiba uiterst voorzichtig als het gaat om het formuleren van een reactie op het buitenlandbeleid van Trump. Zo was hij erg terughoudend na Trump's schoffering van de Oekraïense President Zelensky in het Witte Huis, en voegde hij zich niet bij de vele verbale steunbetuigingen van andere democratische leiders aan het adres van Zelensky.

Japan zal wellicht snel keuzes moeten maken over hoe het wil reageren op de razendsnelle kanteling van de internationale orde. Het zal veel strategisch vermogen vergen om zorg te dragen voor de relatie met de VS aan de ene kant; en zich in te zetten voor behoud van de internationale orde en samenwerking met democratische bondgenoten aan de andere kant. Zeker voor democratische bondgenoten zoals de EU en Nederland zullen Japan's strategische keuzes dan ook van groot belang zijn, en is investering in onze relatie met Japan urgenter dan ooit.

Casper Wits
Geopolitiek analist

